

Л. Д. Федорова

Музеї Університету святого Володимира у Києві

МУЗЕЇ УНІВЕРСИТЕТУ СВЯТОГО ВОЛОДИМИРА У КИЄВІ Створ. з метою сприяння процесу викладання в навч. закладі (відкритий 1834); вони започаткували музейну мережу міста. Першооснову колекцій більшості музеїв і кабінетів університету склали збірки польсь. навч. закладів Наддніпрян. України, ліквідов. після польсь. повстання 1830–31. Спочатку університет працював у орендов. приміщеннях, з побудовою 1843 влас. (сучас. вул. Володимирська, № 60) музеї та кабінети переміщено до нього, для деяких згодом зведено окремі споруди. Вони належали до музей. установ різного профілю: істор. (археол. і нумізмат. музеї), худож. (музей красних мистецтв і кабінет архітектури), природн.-наук. (ботан. кабінет, ботан. сад, зоол. музей, мінералог., геол. і фіз. кабінети, анатом. музей), науки і техніки (астроном. і метеорол. обсерваторія).

Музей старожитностей (Археологічний музей). Організов. наприкінці 1835 з ініціативи Тимчас. комітету для дослідж. старожитностей як музей київ. старожитностей, офіційно погоджений мін-вом нар. просвіти 1837. Основу музей. зібрання склали археол. знахідки давньоруської доби на тер. істор. частини Києва, яку від 1824 досліджував К. Лохвицький (1836 признач. першим зав.). Він завів спец. книги для запису речей, де фіксував не тільки назви експонатів, а й місце знахідки, прізвище людини, від якої вони надійшли. До першого каталогу музей. предметів внесено 150 позицій. 1842 перетвор. на музей мистецтв і старожитностей, 1845 підпорядк. Тимчас. комісії для розгляду давніх актів. За перші 16 р. музейна збірка збільшилася на 898 од. зберігання, більшість з них мала вагому істор. цінність. Матеріали надходили від ін. університет. кабінетів і установ внаслідок систематизації їхніх колекцій, від приват. осіб і чл. Тимчас. комісії для розгляду давніх актів, які проводили археол. дослідження. Змінилася типологія музею, оскільки він комплектувався матеріалами не лише з Київ., а й з ін. губерній. Його зав. О. Ставровський (1838–54) і Я. Волошинський (1854–65) здійснювали археол. розкопки, знахідки з яких надходили до музей. збірки. Особливу роль у розвитку музею відіграв В. Антонович (зав. у 1873–1901). За перші 11 р. його роботи до зібрання надійшло 1554 пам'ятки, що переважно належали до первіс. археології. В. Антонович ставив за мету створити таку збірку пам'яток,

що охоплювала б тер. всієї України; колекції мали представляти насамперед менш досліджені на той час передістор. та ранньоістор. культури (зокрема музей першим отримав трипіл. пам'ятки). Велику частину поповнень складала матеріали археол. дослідж. у Києві, Ольвії, Київ., Поділ. та Волин. губ., на Кавказі, які проводили В. Антонович, його учні та викл. університету. 1884 музейна збірка нараховувала 6546 предметів, 1901 В. Антонович передав своєму наступнику Ю. Кулаковському 8813 музей. експонатів, зареєстр. у каталозі, та бл. 300 незареєстр.; 429 зареєстр. карт, планів і малюнків та декілька сотень незареєстрованих. Бібліотека музею (започатк. О. Ставровським) складалася з 583-х назв книг. Після смерті В. Антоновича 1908 згідно з його побажанням до музею передано археол. знахідки з розкопок на землі радимичів, що збільшило збірку до понад 11-ти тис. од. Під час 1-ї світової війни 1915 евакуйов. до м. Саратов (Росія), у наступ. році повернувся до Києва, але не відновлював роботу. 1918–20 музей очолювала Н. Полонська-Василенко. Наприкінці 1920-х рр. його розформовано, 1936 матеріали поповнили фонди Центр. істор. музею ім. Т. Шевченка (нині Історії України Національний музей).

Нумізматичний музей (мюнц-кабінет). Засн. 1834 і підпорядк. б-ці університету, якою до 1843 завідував П. Янковський. Він перевіз до Києва колекції нумізмат. кабінету ліквідов. Вілен. університету (нині Вільнюс) – 17 271 предмет. 1836 до збірки мюнц-кабінету включено колекції Волин. ліцею (м. Кременець, нині Терноп. обл.; 17 634 екземпляри та 579 не нумізмат. речових одиниць), Уман. (нині Черкас. обл.) василіян. училища (1539 од. зберігання), Луцького і Почаїв. (нині Кременец. р-ну) дворян. училищ (відповідно 289 і 39 од.), а також 227 предметів, пожертвованих у зв'язку з відкриттям університету (загалом понад 20 тис. екземплярів); 1839 – колекцію Теофіпол. (нині Хмельн. обл.) повіт. дворян. училища (639 од.). 1838 створ. нумізмат. кабінет як самот. навч.-допоміжну установу, 1842 його включено до складу музею красних мистецтв і старожитностей у структурі б-ки. П. Янковський звірив та систематизував кременец. і вілен. збірки, підготував 1840 каталог нумізмат. колекцій (11 томів), започаткував спеціалізов. бібліотеку, книги якої мали допомагати у визначенні, вивченні та описі пам'яток. За розпорядженням генерал-губернатора всі монетні скарби, знайдені на тер. Київ., Поділ. і Волин. губ., передавали до Університету св. Володимира. Мюнц-кабінет відігравав роль наук. осередку, що провадив атрибуцію всіх нумізмат. знахідок на укр. землях. Однак згодом він мав можливість відбирати для свого зібрання лише певну кількість знахідок, оскільки найцінніші монети відправляли до Імператор. археол. комісії, засн. 1859 у С.-Петербурзі. Незважаючи на це, співроб. мюнц-кабінету кожен скарб фіксували в документації і таким чином поступово вводили в наук. обіг (тільки 1838–66 описано понад 119 скарбів.). Його колекції використовували й у навч. процесі. Від 1849 тут читали лекції з нумізматики, проводили практичні заняття для студентів, надавали консультації колекціонерам та ін. приват. особам. 1852 мюнц-кабінету надано статус самот. навч.-допоміж. підрозділу. Значну роль у його функціонуванні відіграв Я. Волошинський (хранитель у 1852–65), якому 1853 також

підпорядк. музей мистецтв і старожитностей. Він розпочав роботу над заг. системат. каталогом збірки, склав опис 10-ти тис. монет і медалей на окремих картках, але не встиг завершити її через хворобу і відставку. 1865 посаду хранителя скасовано, його обов'язки виконували викл. істор.-філол. факультету К. Страшкевич, В. Іконников, В. Антонович (одночасно очолював археол. музей). Станом на 1906 мюнц-кабінет мав 60 238 од. зберігання, впорядков. за колекціями, що відображали історію грош. обігу різних країн і держав (грец., рим., давньоруська, рос., польс., нім.). На поч. 20 ст. його вважали одним із найкращих у Рос. імперії за кількістю та змістом зібрання, він став і першим заг.-доступ. музеєм Києва – у серед. 19 ст. щочетверга був відчинений для відвідувачів. Проте на поч. 20 ст. доступ в університет. музеї був можливий лише з дозволу деканів відповід. факультетів або проф., які завідували ними. Під час 1-ї світової війни 1915 колекції відправлено до Саратова (1916 повернено), при цьому частина пам'яток була депаспортизована, а пізніше збірку ще й пограбовано. 1924 ухвалено рішення передати зібрання Всеукр. археол. комітету ВУАН, який створив спец. комісію для передачі, а також перевезення колекцій до Музей. м-ка в Києво-Печер. лаврі (працювало до 1931). У 1936 збірку мюнц-кабінету передано з відання ВУАН до Центр. істор. музею ім. Т. Шевченка.

Музей красних мистецтв. Мистец. колекції університету комплектувалися від часу його відкриття 1834. У рапорті ректора М. Максимовича про стан навч. закладу, підготовленому до приїзду в Київ рос. імператора Миколи I у жовтні 1835, наведено відомості про кількість одиниць зберігання в кабінеті живопису (448 предметів), а також скульптур. (65) і гравірувал. (1457) кабінетах. Хоча університет не готував професій. художників, у програму навч. включено курси рисунка, живопису та архітектури, які викладали високоосвічені фахівці. Перший викл. рисунка в 1834–39 – художник Б. Клембовський. Саме він приймав мистец. колекції з Вільно, Кременця та Умані, вніс музейні предмети до інвентар. книги, описав їх, уточнив авторство, час створення, розміри та стан збереження, склав нові каталоги університ. мистец. збірки, заснував кабінети живопису і рисунка, що поєднували функції музею та майстерні. Б. Клембовський поповнив художню збірку 108-ма літографіями, виданими Товариством сприяння художникам (С.-Петербург) як зразки для викладання рисувал. мистецтва; посібниками; літографіями із зображеннями голів з оригін. картин та погрудь зх.-європ. майстрів, літографіями картин зі збірки Ермітажу (С.-Петербург) і відомих рос. художників. 1838 університет придбав 12 живопис. копій з портретів, виконаних Рембрандтом та ін. європ. художниками; у тому ж році до скульптур. відділу кабінету живопису передано 408 зображень на камені з мюнц-кабінету, зображення на камені причастя з картини Леонардо да Вінчі (у 4-х фрагментах) і мідний барельєф з образом Богоматері з мінералог. кабінету. 1842, згідно з новим університет. статутом, мистец. збірки розподілено між музеями красних мистецтв і старожитностей, кабінетами архітектури та малювання. У березні 1847 на посаду викл. рисунка признач. Т. Шевченко. Крім викладання живопису, він зобов'язувався безкоштовно виконувати всі доручення

керівництва університету щодо літографування, але на поч. квітня був заарешт. у справі Кирило-Мефодіїв. братства. 1863 в університеті скасовано курси рисунка, живопису та архітектури, тому всі мистец. збірки зосереджено в музеї красних мистецтв і старожитностей. Новий етап в організації музею пов'язаний з ім'ям проф. П. Павлова, який 1859 першим у Рос. імперії запровадив лекції з історії пластич. мистецтв. 1875 він очолив каф. теорії та історії мистецтва, 1882 виступив з ініціативою створити при університеті 3 художні музеї: історії скульптури в гіпсових зліпках, історії живопису з оригін. творами й худож.-пром. Станом на 1884 музейна збірка складалася з бл. 100 предметів, що належали до пластич. мистецтв, і понад 200 творів у 500 томах з теорії та історії мистецтва, а також худож. ілюстров. видань. Найбільш цінними для навч. процесу були олеогр. картини, що зображували епохи і стилі архітектури; гіпсові зліпки з відомих творів стародав. скульптури; копії картин видат. живописців (хромолітогр. та олеогр.) починаючи від 14 ст.; декілька старих гравюр; зразк. гравюри рос. граверів 18–19 ст.; колекції архіт. моделей, інструментів, пристосувань для рисувал. школи, які використовували як навч. демонстрац. матеріал на каф. теорії та історії мистецтв. 1925 частину предметів розформов. музею передано Музею мистецтв ВУАН (див. Музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків Національний), зокрема кілька картин і зразків сх. та антич. кераміки та 173 книжки; частину – ін. установам.

Кабінет архітектури. Створ. 1837. Станом на 1 січня 1840 архіт. збірка містила 338 моделей, 13 інструментів, 4957 аркушів креслень. 1843–61 теорію та історію цивіл. архітектури викладав академік АМ О. Беретті, який і завідував архіт. кабінетом (із великої колекції креслень залишив лише архіт.). Згідно з університет. статутом 1863 викладання архітектури припинено.

Зоологічний музей. Див. Зоологічний музей Київського університету.

Ботанічний кабінет. Відразу після відкриття університету співроб. каф. ботаніки у складі фіз.-мат. відділу почали вивчення рослин. світу. Першими – відомі природодослідники В. Бессер (1-й завідувач кафедри у 1834–37) і А. Андржейовський, які раніше працювали в Кременец. ліцеї. В. Бессер продовжив роботу з поповнення колекції сухих рослин, започатк. гербарієм Б. Шіверека (ректор Львів. університету та засн. ботан. саду при ньому), який після смерті вченого 1806, згідно з його заповітом, передано В. Бессеру. Його гербарій, що містив рослини з багатьох країн світу (бл. 18 тис. видів), разом із колекцією комах та б-кою університет придбав у нащадків (відповідно 1846, 1849, 1851). А. Андржейовський (ад'юнкт каф. зоології) здійснив низку ботан. і зоол. експедицій околицями Києва. Влітку 1835 зібрав 587 зразків для зоол. музею та гербаризував 800 видів рослин. Від 1839, після придушення польс. повстання і закриття на рік університету, з якого звільнили всіх викл. і студентів польс. походження, А. Андржейовський працював проф. природн. наук Ніжин. ліцею князя Безбородька (нині Черніг. обл.). 1839–40 він зібрав в

околицях Ніжина понад 400 видів грибів і 100 видів злаків та упорядкував власні гербарні збори, які комплектував від 1814 під час експедицій на Поділля, Волинь, у Київ., Катеринослав. і Херсон. губ. 1841 А. Андржейовський подарував свій гербарій (бл. 10 тис. видів і 30 тис. екземплярів сухих рослин) університету. Разом із гербарієм оранжерей. та садових рослин Кременец. ліцею (6 тис. видів) та гербарієм ліквідів. Вілен. мед.-хірург. академії він став першоосновою гербарію університету. Від 1838 ним завідував проф. ботаніки і зав. університет. ботан. саду Р. Траутфеттер (1847 обраний ректором університету), 1852–68 – проф. ботаніки О. Рогович (учень В. Бессера), який зібрав гербарій (бл. 10 тис. зразків флори) і числен. матеріал з палеонтології. 1879–94 роботу із впорядкування гербар. колекцій продовжив завідувач кафедри ботаніки й дир. ботан. саду І. Шмальгаузен. 1894–1915 ботан. кабінет перебував у віданні дир. ботан. саду С. Навашина. У цей час актив. збір гербарію вищих рослин здійснювали В. Фінн та М. Цингер, збірку поповнили гербарій київ. Вищих жіноч. курсів, особистий гербарій лісничого І. Сележинського та ін. колекторів. 1915 дир. ботан. саду О. Фомін започаткував активні таксон. та флорист. дослідж., які супроводжувались знач. поповненнями гербарію (1924 складався з 13-ти окремих колекцій). 1934 на основі унікал. зібрання ботан. кабінету створ. ботан. музей біол. ф-ту. У 1940-х рр. частину гербар. колекцій (зокрема В. Бессера, А. Андржейовського, О. Роговича, І. Шмальгаузена) передано до Гербарію Інституту ботаніки ім. М. Холодного НАНУ. 1971 ботан. музей став підрозділом Ботанічного саду ім. О. Фоміна Київського університету.

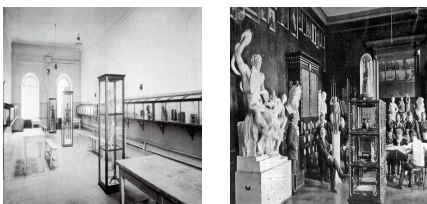
Анатомічний музей. Створ. як частина анатом. театру мед. ф-ту, засн. 1840. Специфіка навч. курсів, що вимагали роботи з трупами, змусила керівництво університету перевести 1841 анатом. театр в окреме орендов. приміщення. Музеєм опікувався завідувач кафедри анатомії М. Козлов, 1844–68 – проф. О. Вальтер. З його ініціативи та під його наглядом 1851–53 для анатом. театру зведено спец. будинок за проектом архіт. О. Беретті (нині вул. Б. Хмельницького, № 37). Будівлю Київ. анатом. театру вважали однією з найкращих у Європі. На його 2-му поверсі розмістили анатом. музей, що складався з 3-х частин (музеїв) і займав 3 великі зали, з'єднані боковими ходами: у середньому була представлена колекція (музей) нормал. анатомії, в бокових – патол. анатомії та порівнял. анатомії. Згідно з університет. статутом 1863 музей порівнял. анатомії переведено в гол. корпус і передано каф. нормал. та патол. анатомії. У першооснову музей. збірки покладено колекцію ліквідів. Вілен. мед.-хірург. академії, перевезену в Київ 1840 під особистим наглядом першого декана мед. факультету проф. В. Караваєва. Вона містила 1530 експонатів і була систематизована у 8-ми відділах: кістк. система; зв'язки, слизисті сумки та синовіал. піхви; положення і розташування м'язів, сухі препарати; препарати серця, артерій, вен і лімфатич. судин; оболонки мозку, мозок і препарати периферич. розподілу нервів; препарати органів зору, слуху, нюху, органів голосу й дихання, органів травлення, сечових, статевих чоловічих і жіноч., препарати зародків, що зображують положення внутр. органів, розташування

очеревини й процес злушення яєчників; препарати людських зародків, починаючи з тритижневого, препарати положення плода в матці, близнюки й окремі новонароджені, а також дитячі місця двійнят і трійнят; складні препарати, що представляють спільне положення та розподіл артерій, вен і нервів, препарати співчутливого нерву. У музеї (залі) патол. анатомії демонстрували збірку препаратів засн. музею анатом. театру А. Белькевича – проф. Вілен. мед.-хірург. академії (помер 1840), який виготовив 1238 номерів анатом. препаратів для музею; колекцію уражених кісток, зібрану професором Х. фон Гюббенетом під час облоги Севастополя 1854–55. Після переведення колекції А. Белькевича у гол. корпус університету в кабінеті (музеї) патол. анатомії зберігали також 320 препаратів, виготовлених завідувач кафедри патології та патол. анатомії в 1854–74 Ю. Мацоном. Проф. О. Вальтер (завідувач кафедри, театру і музею до 1868) зібрав колекцію, що складалася з 3-х груп: природні препарати; воскові моделі та моделі з пап'є-маше; черепи різного походження. У цей час музей був поповнений бл. 500 препаратами, серед яких – колекція черепів з різних регіонів Рос. імперії (1867 представлена на 1-й етногр. виставці в Москві). 1869–90 каф. анатомії та музей очолював основоположник сучас. вчення про клітинну будову кори головного мозку В. Бец. Він розробив оригін. методику виготовлення зрізів мозку крізь усю півкулю й отримання мікроскопіч. препаратів та виготовив унікал. колекцію гістол. препаратів головного і спин. мозку людини та деяких тварин, що включала бл. 8 тис. зразків. Вона відзнач. великою срібною медаллю Всерос. мануфактур. виставки у С.-Петербурзі (1871) і медаллю Всесвіт. виставки у Відні (1873). Нині всі згадані колекції зберігаються в музеї каф. анатомії людини Нац. мед. університету (Київ). У цьому ж музеї представлені й 360 препаратів, що ілюструють кровопостачання головного мозку, виготовлених М. Тихомировим (завідувач кафедри анатомії у 1890–1902). Його учень і наступник на посаді (1903–17) Ф. Стефаніс сконструював унікал. анатом. препарати (центр. та периферич. нерв. системи, кровенос. системи і внутр. органів), впорядкував колекцію анатом. препаратів каф., оновив її та склав детал. опис (1899), багато уваги приділив удосконаленню музею. Зі зведенням 1954 нового морфол. корпусу Київ. мед. інституту на проспекті Перемоги до нього переміщено і музеї. 1965 згідно з наказом МОЗ УРСР при Київ. мед. інституті засн. Музей історії медицини УРСР (див. Медицини України Національний музей).

Мінералогічний і геологічний кабінети. Мінералог. кабінет веде свою історію від колекцій Кременец. ліцею, перевезених у Київ 1834. Перший зав. – проф. мінералогії та геогнозії С. Зенович, котрий раніше працював у ліцеї. 1837–42 кабінетом завідував проф. мінералогії та геогнозії Е. Гофман, який розібрав і систематизував колекції, що склалися з мінералог., геогност. і палеонтол. матеріалів. У 1840 збірка мала 7008, у 1842 – 7229 од. зберігання. 1842–46 кабінетом опікувався Р. Траутфеттер. Він упорядкував велику колекцію з Вілен. мед.-хірург. академії, що містила шліфовані дорогоцінні камені, зразки гірських порід та окаменіlostей, зібраних у зх. губерніях, і зразки мінералів (станом на 1846 – 8365 од.

зберігання). Після побудови приміщення на вул. Володимирська, № 60, кабінет розмістили на 4-му поверсі цього корпусу. 1846–91 його очолював К. Феофілактів, який приділяв гол. увагу комплектуванню палеонтол. колекцій епох, розвинених у губерніях Київ. навч. округу. Найцінніші придбання: колекції крейдових окаменіlostей франц. геолога й палеонтолога А. де Аршіака; київ. еоценових окаменіlostей О. Роговича; богем. силурій. окаменіlostей (куплена в Празі). Вагомим поповненням стали зібрані К. Феофілактовим під час експедицій по губерніях Київ. навч. округу геогност. і палеонтол. матеріали (загалом бл. 3 тис. номерів). Комплектування відбувалося і завдяки дарункам. Так, імператор Бразилії подарував колекцію бразил. гірських порід, Гірн. інститут у С.-Петербурзі – декілька гірських колекцій; палеонтолог О. Фольборт і гол. нач. гірн. заводів Урал. хребта В. Глинка – цінні мінералог. та палеонтол. матеріали. 1884 у мінералог. кабінеті зберігалися: мінерали, гірські породи й окаменіlostей – 27 428 номерів, зокрема палеонтол. матеріали – 13 128, геогност. – 7000, мінералог. – 7300; інструменти і прибори з кристалофізики і мінерал. хімії – 86; геогност. карти – 37; бібліотека містила 331 назву праць. 1888–1903 його хранителем був геолог В. Тарасенко. Після виходу 1891 К. Феофілактова у відставку з каф. мінералогії і геогнозії утворили дві – мінералогії, яку очолив його учень П. Армашевський, і геогнозії, на яку призначили П. Венюкова. У цьому ж році з мінералог. кабінету виокремлено відповідні колекції та створ. геол. кабінет. До 1903 ним завідував П. Венюков, 1904–12 – М. Андрусов (геол. кабінет і лаб. стали базою формування його наук. школи). 1915 збірки кабінетів, як і ін. навч.-допоміж. установ, евакуйов. до Саратова. У 1920-х рр. значну частину геол. і мінералог. колекцій передано Геол. музею (нині геол. музей Національного науково-природничого музею НАНУ), зокрема 18 палеонтол. колекцій (М. Андрусова, О. Роговича, П. Венюкова; І. Шмальгаузен, Г. Радкевича; П. Армашевського та ін.). 1948 мінералог. і геол. кабінети університету реорганізовано у мінералог. та палеонтол. музеї, які 1997 об'єднано в геол. музей. Нині він функціонує при Інституті геології університету та є одним із найбільших геол. музеїв України. Колекції навч. і наук. призначення, що мали у своєму складі значну кількість музей. предметів, упродовж своєї діяльності накопичили й інші навч.-допоміжні установи: фіз., мех., технол., агроном. кабінети, метеорол. обсерваторія, фіз. лаб. та ін.

Фотоілюстрації

Державний архів

Держ. арх. Києва. Ф. 299, оп. 1, спр. 3, 6; Інститут рукопису НБУВ. Ф. II, спр. 22 942, 22 953; ЦДІА України. Ф. 442, оп. 658, спр. 1; ф. 707, оп. 1, спр. 615; оп. 3, спр. 113; оп. 11, спр. 168; оп. 82, спр. 310, 371, 499, 588, 609, 1307, 3301, 6863.

Рекомендована література

1. Историко-статистическія записки объ ученыхъ и учебно-вспомогательныхъ учрежденіяхъ Императорскаго университета св. Владиміра (1834–1884). К., 1884;
2. Музей Кіевскаго университета // Истор. вѣст. 1885. № 2;
3. Антоновичъ В. Обзоръніе предметовъ великокняжеской эпохи, найденныхъ въ Кіеве и ближайшихъ его окрестностяхъ, и хранящихся въ музей древностей и въ мюнцкабинете университета св. Владиміра // КС. 1888. Т. 22;
4. Науменко В. П. Всеподданейшій рапортъ о состояніи университета св. Владиміра въ 1835 г.: Документы, извѣстія и замѣтки // Там само. 1890. Т. 28;
5. Данилевич В. Проф. В. Б. Антонович та Археологічний музей ІНО // Зап. Київ. ІНО. 1928. Кн. 3;
6. Барбарич А. И. Флористические исследования // Развитие биологии на Украине: В 3 т. Т. 1. К., 1984;
7. Гарбуз Б. Музей нумізматики // КС. 1993. № 4;
8. Яужева-Омельянчик Р. М. До історії Київського мюнц-кабінету та його ролі у формуванні колекції НМІУ (за архівними матеріалами) // Шляхи становлення Нац. музею історії України: від першовитоків до сьогодення: Темат. зб. наук. пр. К., 1994;
9. Її ж. Київський мюнц-кабінет у 1844–1864 роках (А. Красовський – Я. Волошинський) // Там само. 1995;
10. Вернадский В. И. Памяти П. Я. Армашевского // Вернадский В. И. Статьи об ученых и их творчестве. Москва, 1997;
11. Самойленко Л. Г. Музеї Київського національного університету імені Тараса Шевченка: історія, досвід роботи, перспективи розвитку // Вісн. Одес. істор.-краєзн. музею. 2006. Вип. 3;
12. Шостак І. Професорсько-викладацький склад Університету св. Володимира у 1834–1839 роках (національний аспект) // Зап. Наук. товариства ім. О. Оглоблина. Острог, 2006. Т. 6;
13. Сторчай О. В. Адріан Прахов: Мистецтвознавча і викладацька діяльність в Україні (1880–1890 роки) // Сучасні пробл. дослідж., реставрації та збереження культур. спадщини: Зб. наук. пр. з мистецтва, архітектурознавства і культурології. К., 2007. Вип. 4;
14. Кикоть С. Ботанічний сад Київського університету в науково-педагогічній діяльності академіка С. Г. Навашина // Наук. зап. з укр. історії: Зб. наук. пр. Переяслав-Хмельницький, 2008. Вип. 21;

15. Флюгерт А. П. Флористичні дослідження А. Л. Андржейовського на території Київського учбового округу в XIX ст. // Там само. 2008. Вип. 26;
16. Перегрим М. М., Соломаха В. А. Гербарій Ботанічного саду ім. академік О. В. Фоміна Київського національного університету ім. Тараса Шевченка // УБОЖ. 2008. Т. 65, № 3;
17. Москаленко В. Ф., Черкасов В. Г. Світова слава українського анатома професора Володимира Олексійовича Беца (До 175-річчя з дня народження) // Наук. вісн. Нац. мед. університету. К., 2009. № 1;
18. Авер'янова Н. Живописний кабінет Університету Св. Володимира // Українозн. альм. К., 2011. Вип. 5;
19. Капустян В., Нельгівський Ю. Ботанічний сад ім. академік О. В. Фоміна // Звід пам'яток історії та культури України: Київ. Кн. 1, ч. 2. К., 2011;
20. Анатомічний театр // Там само;
21. Анфімова Г. В. До історії комплектування палеонтологічного зібрання Геологічного музею Національного науково-природничого музею НАН України // Пр. Центру пам'яткознавства. К., 2012. № 21;
22. Гамалія В. М. Розвиток мікології та фітопатології в Київському університеті у другій половині XIX століття // Вісн. Нац. тех. університету «Харків. політех. інститут». Сер. Історія науки і техніки. 2013. № 10;
23. Оноприенко В. И. Николай Иванович Андрусов. 1861–1924. К., 2013;
24. Шипулін В. П., Догузov В. Д. Анатомічний театр Університету св. Володимира (До 160-річчя з дня відкриття) // Гастроентерологія. 2013. № 2;
25. Харченко Н. Пріоритетні наукові напрями досліджень професора Університету Св. Володимира Ф. А. Стефаніса (кінець XIX – початок XX століття) // Етнічна історія народів Європи: Зб. наук. пр. К., 2014. Вип. 42.

Бібліографічний опис:

Музеї Університету святого Володимира у Києві / Л. Д. Федорова // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2020. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-70322>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).